

NORGES HØYESTERETT

Den 4. februar 2010 avsa Høyesterett dom i

HR-2010-00221-A, (sak nr. 2009/1412), straffesak, anke over dom,

A (advokat Arild Dyngeland)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Elisabeth Deinboll)

STEMMEGIVNING:

- (1) Dommer **Bårdsen**: Saken gjelder straffutmåling ved seksualforbrytelser i familieforhold, forøvet overfor domfeltes stedatter. Overgrepene fant sted jevnlig over flere år, i all hovedsak mens fornærmede var i barneskolealder. Ved én anledning – da hun var vel 13 år – hadde domfelte samleie med henne. For øvrig er det tale om masturbasjon, innføring av fingre i skjeden og slikking av fornærmedes kjønnsorgan.
- (2) Ved tiltalebeslutning 11. august 2008 satte Hordaland statsadvokatembeter A under tiltale ved Bergen tingrett for overtredelse av straffeloven § 195 første ledd og annet ledd bokstav c, jf. § 206, og for overtredelse av straffeloven § 199 første ledd. Felles grunnlag er beskrevet slik:

”Ved en rekke anledninger i tidsrommet 2001 til 8. september 2007 på bopel i X og Y, samt andre steder i Z og på Æ i Ø, masturberte han kjønnsorganet til B, født 12. mai 1994, førte en eller flere fingre inn i hennes skjede, slikket hennes kjønnsorgan og fikk henne til å masturbere sin penis. Videre fikk han B til å suge hans penis og førte penis inn i hennes skjede.”

- (3) Ved Bergen tingretts dom 4. november 2008 ble A funnet skyldig etter tiltalen, likevel slik at tingretten ikke fant det bevist at den seksuelle omgangen hadde startet før fornærmede fylte 10 år. Straffen ble satt til fengsel i tre år og åtte måneder, og oppreisningserstatningen til 200 000 kroner. Etter domfeltes fullstendige anke fant Gulating lagmannsrett ham skyldig etter tiltalen, også § 195 annet ledd bokstav c. Domsslutningen 1. juli 2009 lyder:
- ”1. **A, født 25.11.1968, dømmes for overtredelse av straffeloven § 195 første og annet ledd bokstav c jf. straffeloven § 206 og straffeloven § 199 første ledd, alt sammenholdt med straffeloven § 62, til en straff av fengsel i 4 – fire – år og 6 – seks – måneder.**
- Ved soning av fengselsstraffen tilkommer han varetaktsfradrag med 45 – førtifem – dager.**
2. **A dømmes til å betale oppreisning til B med kroner 150.000 – etthundreogfemtusen – innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.”**
- (4) As anke over lagmannsrettens dom ble ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 4. september 2009 nektet fremmet for så vidt som den gjaldt lagmannsrettens saksbehandling og avgjørelse av det sivile krav. Anke over straffutmålingen ble besluttet utsatt, i påvente av Høyesteretts avgjørelse i to saker som gjaldt betydningen av Stortingets uttalelser om skjerpet straff for seksuelle overgrep mot barn, i forbindelse med behandlingen av endringer i straffeloven 2005. Høyesteretts dommer i storkammer forelå 13. november 2009 (Rt. 2009 side 1412 og Rt. 2009 side 1423). Etter at partene hadde fått uttale seg om betydningen av disse, tillot Høyesteretts ankeutvalg 2. desember 2009 anke over straffekravet fremmet.
- (5) *Jeg er kommet til at anken ikke fører frem.*
- (6) Straffutmålingsanken knytter seg til lagmannsrettens utsagn om at den har tillagt uttalelser i forbindelse med endring i straffeloven 2005 – i første rekke i Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) – om skjerpelse av straffen for seksuelle overgrep mot barn, ”en viss vekt ved straffutmålingen”. Når premissene leses i sammenheng kan det etter mitt syn reises spørsmål om hvilken betydning denne bemerkningen egentlig har hatt. Om rettstilstanden på dette punktet er det tilstrekkelig for meg å vise til Høyesteretts storkammerdom i Rt. 2009 side 1412 avsnitt 33, hvor det slås fast at de nevnte forarbeidsuttalelsene ikke kan tillegges selvstendig vekt ved den strafferettslige bedømmelsen av handlinger som er begått før lovendringen ble vedtatt. Om det straffenivået som *skulle* anvendes heter det i avsnitt 34:
- ”Det er tale om et nivå som skrittvis har beveget seg i retning av strengere straff. Slik har det vært både før og etter endringen i bestemmelsene om seksuallovbrudd i 2000. Denne utviklingen bør fortsette.”**
- (7) Etter mitt syn har lagmannsretten – ut fra det som her sies om straffenivået – fastsatt en riktig straff.
- (8) Saken gjelder alvorlige forhold, hvor strafferammen etter gjeldende straffelov strekker seg fra en minstestraft av fengsel i to år og én måned til lovens maksimum på 21 år.

- (9) Misbruket startet da fornærmede var omkring sju år gammel, i form av at domfelte ved flere anledninger holdt rundt henne og trykket og gned sitt kjønnsorgan mot henne. Ved én anledning gned han sin nakne og erigerte penis mot låret hennes mens de lå i samme seng. Lagmannsretten har ikke ansett disse forholdene som seksuell omgang i lovens forstand, og jeg legger dette til grunn. Men handlingene representerer opptakten til et langvaring misbruk, og er slik sett relevante ved straffutmålingen.
- (10) Lagmannsretten har funnet det bevist at fornærmede ble utsatt for jevnlige overgrep i form av seksuell omgang fra hun var 8-9 år. Jeg finner grunn til å gjengi følgende fra lagmannsrettens dom:

”Etter hvert endret imidlertid tiltaltes tilnærmelser ovenfor fornærmede karakter. Det legges til grunn at fra hun var omkring 8-9 år gammel, før de flyttet til Y, førte han ved flere anledninger sin hånd ned i skrittet hennes innenfor trusen og masturberte hennes kjønnsorgan. Ved noen anledninger førte han også en finger inn i hennes skjede. Tiltalte fortalte til fornærmede at dette var slik fedre gjorde med sine barn, og at han gjorde det for at hun skulle ha det godt. Han fortalte videre at dette var deres hemmelighet.

Overgrepene fortsatte etter at familien var flyttet til Y og ble gradvis grovere, blant annet ved at tiltalte begynte å slikke fornærmede i skrittet. Overgrepene skjedde oftest i forbindelse med leggesituasjoner når tiltalte kom inn på fornærmedes rom for å si godnatt til henne. Mens fornærmede lå i sengen satte han seg ofte på sengekanten og forholdt seg som beskrevet. Fornærmedes mor gikk på korøving hver mandag kveld, og en rekke av overgrepene fant sted mens mor ikke var hjemme. Det har imidlertid også funnet sted overgrep i tilknytning til leggesituasjoner mens fornærmedes mor var i huset. Ved en anledning har tiltalte tatt fornærmede med seg på en kjøretur. Han slikket henne da i skrittet mens bilen var parkert på en parkeringsplass. Ved en annen anledning har han slikket henne i skrittet mens de dusjet sammen.

Da fornærmede gikk i 7. klasse ble overgrepene sjeldnere. Ved en anledning våren 2007 da tiltalte forsøkte å føre hånden inn under dynen til fornærmede, sa fornærmede nei og tiltalte trakk hånden til seg. Deretter skjedde det ikke flere overgrep før lørdag 8. september 2007. På ettermiddagen denne dagen, mens fornærmede lå og hvilte på rommet sitt, kom tiltalte inn til henne og spurte om hun ville være med for å hente sin mor. Fornærmede svarte ikke, og tiltalte gikk bort til sengen hennes. Han tok så tak i hoftene hennes og førte baken hennes opp mot seg slik at hun ble stående på kne i sengen foran ham. Han tok av henne bukse og truse hvoretter han førte sin erigerte penis inn i hennes skjede. Det gjorde svært vondt for fornærmede, og hun trakk seg derfor unna og samleiet ble avsluttet. Fornærmede har beskrevet at *”det kjentes ut som at han raknet hele underlivet mitt”*. Tiltalte forlot deretter værelset mens fornærmede gikk på toalettet. Hun blødde da fra skjeden.”

- (11) Så vidt jeg kan se er saken et eksempel på et nokså klassisk typetilfelle, hvor en nær omsorgsperson ved misbruk av fortrolighet og tillit, lojalitet eller avhengighetsforhold etablerer et rutinemessig mønster av seksuelle overgrep fra barnet er i tidlig skolepliktig alder og inn i puberteten. Det er etter hvert et omfattende belegg for å fastslå at skadepotensialet ved seksuelle overgrep mot barn er massivt og uoversiktlig. I saker som den foreliggende er det etter mitt syn særlig grunn til å legge vekt på risikoen for omfattende, alvorlige og varige virkninger.
- (12) Jeg har ikke funnet noen direkte veiledning i tidligere høyesterettspraksis. Under forhandlingene ble det vist til Rt. 2005 side 1235, hvor en støttekontakt ble funnet skyldig i gjentatte tilfeller av seksuell omgang med to mindreårige gutter, blant annet i form av masturbasjon og ved én anledning også innføring av penis i munnen til én av guttene. Høyesterett tok utgangspunkt i et straffenivå på fengsel i tre år og tre måneder. Selve

overgrepshandlingene har visse likhetstrekk med vår sak, og det angitte nivået viser alvoret i disse, isolert sett. Men det er også viktige forskjeller. Jeg nevner spesielt at overgrepene i saken fra 2005 foregikk utenfor hjemmet, over en vesentlig kortere periode enn i vår sak, og at de startet etter at de fornærmede hadde fylt 10 år. Og selv om domfelte som støttekontakt grovt misbrakte både sin stilling og et særlig tillitsforhold, står overgrep begått av de helt nære omsorgspersoner i en annen posisjon, jf. for så vidt at også straffeloven § 199 første ledd får anvendelse i vår sak.

- (13) Høyesteretts tidligere praksis på dette feltet må ses i lys av at man med utgangspunkt i lovendringer både i 1992 og i 2000 har foretatt en gradvis skjerpelse av straffen for seksuallovbrudd overfor barn. Eldre praksis har da liten interesse, jf. Rt. 2003 side 214 avsnitt 22. Og som nevnt er det i Høyesteretts storkammerdom i Rt. 2009 side 1412 avsnitt 34 gitt uttrykk for at denne skjerpelsen bør fortsette. Jeg bygger på dette.
- (14) Det særlig graverende i den foreliggende sak er det store antall tilfeller av seksuell omgang over tid, slik dette er nærmere beskrevet i det jeg har sitert fra lagmannsrettens dom. Fornærmede har i viktige barneår måtte leve i en sammenhengende misbruksituasjon i hjemmet. Jeg viser i denne forbindelse til Rt. 2004 side 844 avsnitt 13, hvor førstvoterende ved straffutmålingen for langvarig voldsbruk overfor blant annet en mindreårig datter fremhever:

”Sentralt i vurderingen av hvor straffverdig forholdet er, blir da ikke bare hvor grove voldshandlingene er, men også mishandlingens varighet over tid, den psykologiske bindingen mellom gjerningsmannen og offeret, og det at handlingene skjer skjult – i hjemmet, som skulle være et trygt sted.”

- (15) Jeg kan ikke forstå annet enn at de samme synsmåtene med tyngde også gjør seg gjeldende i saker om langvarig seksuelt misbruk i hjemmet.
- (16) Jeg tilføyer at ett av tilfellene må anses som særlig alvorlig, nemlig samleiet domfelte gjennomførte med fornærmede da hun var 13 år. Det var meget smertefullt for henne og medførte blødninger.
- (17) Jeg finner etter dette ikke grunn til å sette straffen ned.
- (18) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

- (19) Dommer **Tønder:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (20) Dommer **Flock:** Likeså.
- (21) Dommer **Stabel:** Likeså.
- (22) Dommer **Tjomsland:** Likeså.

(23) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: